

11. ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Zdrojem informací o zahraničním obchodu se zbožím České republiky jsou data získávaná celními orgány. Od roku 2004 zajišťuje jejich sběr a prvotní kontrolu Generální ředitelství cel (GŘC), další zpracování, kontrolu a následné zveřejnění dat provádí Český statistický úřad.

V souladu se závaznými předpisy EU je zjišťování údajů o vývozu a dovozu upraveno celním zákonem a s platností od 1. 5. 2004 vyhláškou Ministerstva financí ČR pro obchod se třetími zeměmi, kterou se provádějí některá ustanovení celního zákona a kterou se zrušují některé vyhlášky upravující osvobození od dovozního cla a nepreferenční původ zboží. Pro sběr údajů v systému Intrastat platí vyhláška Českého statistického úřadu a Ministerstva financí ČR o statistice vyváženého a dováženého zboží a způsobu sdělování údajů o obchodu mezi Českou republikou a ostatními členskými státy Evropských společenství.

Statistika zahraničního obchodu je souhrnem vnitrouničního obchodu (tj. obchodu s členskými státy EU) a obchodu se státy mimo EU. Údaje o zboží, které je předmětem obchodu mezi členskými státy Evropské unie, předává zpravodajská jednotka celnímu úřadu v elektronické podobě v předepsané formě s údaji o odeslání zboží nebo přijetí zboží. Údaje o vyváženém a dováženém zboží v rámci obchodu se státy mimo EU se uvádějí v celním prohlášení (Jednotný správní doklad).

Součástí zpracování dat za Intrastat jsou i matematicko-statistické dopočty, kterými se kompenzuje ztráta informací v důsledku non-response a zavedení statistických prahů. Ročně se dopočtená hodnota na obou směrech pohybuje okolo 3 %.

Údaje do roku 1998 jsou podle zpracování GŘC, údaje od roku 1999 jsou podle zpracování ČSÚ. Publikované údaje do roku 2010 jsou definitivní, údaje za rok 2011 jsou předběžné.

Metodika a definice základních pojmů:

Základem statistické hodnoty **odesílaného/vyváženého zboží** je fakturovaná hodnota samotného zboží. Součástí statistické hodnoty jsou jen ty přímé obchodní náklady (zejména dopravné a pojistné), které vznikají v souvislosti s dopravou odesílaného/vyváženého zboží po území ČR, a to bez ohledu na to, zda je hradí kupující nebo prodávající. Do statistické hodnoty se nezahrnují bankovní poplatky a náhrady spojené s odesláním/vývozem zboží ani daně a dávky spojené s vývozem.

Základem statistické hodnoty **přijímaného/dováženého zboží** je fakturovaná hodnota samotného zboží. Statistická hodnota zahrnuje pouze ty přímé obchodní náklady spojené s dopravou přijímaného/dováženého zboží mimo území ČR, a to bez ohledu na to, zda je hradí kupující nebo prodávající. Statistická hodnota neobsahuje bankovní náhrady spojené s přijetím/dovozem zboží ani daně a dávky spojené s dovozem.

V souladu s mezinárodní metodikou se od vstupu do EU výsledky statistiky zahraničního obchodu publikují u vývozu v hodnotách FOB a v dovozu v hodnotách CIF. Hodnota FOB při **vývozu** je vlastní hodnota zboží a přímé obchodní náklady spojené s dopravou na hranici ČR (statistická hodnota). Hodnota CIF při **dovozu** je vlastní hodnota zboží a zahraniční přímé obchodní náklady spojené s dopravou na hranici ČR (statistická hodnota). Hodnota FOB při **dovozu** je hodnota samotného zboží nezahrnující přímé obchodní náklady související s dopravou od hranic odesílajícího státu.

Bilance zahraničního obchodu je rozdíl mezi hodnotou vývozu a dovozu za určité období.

Klasifikace zemí:

Od roku 1999 uplatňuje Český statistický úřad na základě nařízení Eurostatu teritoriální členění podle mezinárodního standardu GEONOM závazného pro statistiku zahraničního obchodu jak mezi členskými státy EU, tak i mimo její rámec.

Vyspělé tržní ekonomiky: země EU 27 + země ESVO + ostatní vyspělé tržní ekonomiky

EU 27 (Evropská unie): Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království, Španělsko, Švédsko

Eurozóna 17: Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko

ESVO (Evropské sdružení volného obchodu): Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko

Ostatní vyspělé tržní ekonomiky: Andorra, Austrálie, Faerské ostrovy, Gibraltar, Grónsko, Izrael, Japonsko, Jižní Afrika, Kanada, Nový Zéland, San Marino, Spojené státy, Svatý stolec (Vatikánský městský stát), Turecko

Rozvojové ekonomiky: Afghánistán, Alžírsko, Americká Samoa, Americké Panenské ostrovy, Angola, Anguilla, Antarktida, Antigua a Barbuda, Argentina, Aruba, Bahamy, Bahrajn, Bangladéš, Barbados, Belize, Benin, Bermudy, Bhútán, Bolívie, Botswana, Bouvetův ostrov, Brazílie, Britské indickooceánské území, Britské Panenské ostrovy, Brunej Darussalam, Burkina Faso, Burundi, Ceuta, Cookovy ostrovy, Čad, Dominika, Dominikánská

republika, Džibutsko, Egypt, Ekvádor, Eritrea, Etiopie, Falklandské ostrovy (Malviny), Fidži, Filipíny, Francouzská jižní území, Francouzská Polynésie, Gabon, Gambie, Ghana, Grenada, Guam, Guatemala, Guinea, Guinea-Bissau, Guyana, Haiti, Heardův ostrov a McDonalldovy ostrovy, Honduras, Hongkong, Chile, Indie, Indonésie, Irák, Írán (islámská republika), Jamajka, Jemen, Jižní Georgie a Jižní Sandwichovy ostrovy, Jordánsko, Kajmanské ostrovy, Kambodža, Kamerun, Kapverdy, Katar, Keňa, Kiribati, Kokosové (Keelingovy) ostrovy, Kolumbie, Komory, Kongo, demokratická republika, Kongo republika, Korejská republika, Kostarika, Kuvajt, Lesotho, Libanon, Libérie, Libyjská arabská džamáhírije, Macao, Madagaskar, Malajsie, Malawi, Maledivy, Mali, Maroko, Marshallovy ostrovy, Mauricius, Mauritánie, Mayotte, Melilla, Menší odlehlé ostrovy USA, Mexiko, Mikronésie, federativní státy, Montserrat, Mosambik, Myanmar, Namibie, Nauru, Nepál, Niger, Nigérie, Nikaragua, Niue, Nizozemské Antily, Nová Kaledonie, Omán, Ostrov Norfolk, Ostrovy Severní Mariany, Ostrovy Turks a Caicos, Pákistán, Palau, Palestinské území (okupované), Panama, Papua Nová Guinea, Paraguay, Peru, Pitcairn, Pobřeží slonoviny, Rovníková Guinea, Rwanda, Saint Pierre a Miquelon, Salvador, Samoa, Saúdská Arábie, Senegal, Seychely, Sierra Leone, Singapur, Tanzanská sjednocená republika, Somálsko, Spojené arabské emiráty, Srí Lanka, Středoafriická republika, Súdán, Surinam, Svatá Helena, Ascension a Tristan da Cunha, Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Svatý Vincenc a Grenadiny, Svazijsko, Syrská arabská republika, Šalomounovy ostrovy, Thajsko, Tchaj-wan (čínská provincie), Togo, Tokelau, Tonga, Trinidad a Tobago, Tunisko, Tuvalu, Uganda, Uruguay, Vánoční ostrov, Vanuatu, Venezuela, Východní Timor, Wallis a Futuna, Zambie, Zimbabwe

Tranzitivní ekonomiky: Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Chorvatsko, Gruzie, Kosovo, Makedonie (bývalá jugoslávská republika), Srbsko

SNS (Společenství nezávislých států): Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Ruská federace, Tádžikistán, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán

Ostatní: Čína, Korea, lidově demokratická republika, Kuba, Laoská lidově demokratická republika, Mongolsko, Vietnam

Klasifikace zboží:

Údaje o zahraničním obchodu se sestavují a publikují v členění podle Kombinované nomenklatury Evropské unie, která vychází z Harmonizovaného systému popisu zboží. Přepočet údajů na zbožívé nomenklatury SITC, Rev. 4 (Standardní mezinárodní klasifikace zboží – mezinárodní nomenklatura zboží používaná OSN) a CZ-CPA (Klasifikace produkce), které jsou použity v této kapitole, je proveden na základě převodního klíče.

Vývoz a dovoz v běžných a stálých cenách:

Vývoz a dovoz je vykazován v běžných cenách. Při výpočtu zahraničního obchodu ve stálých cenách se vychází ze zahraničního obchodu v běžných cenách (dle skupin SITC, Rev. 4 na dvě místa) a z výběrových indexů nominálních cen vývozu a dovozu, kdy jako základ je použito stejné období předchozího roku. **Index vývozu, resp. dovozu** ve stálých cenách (**index fyzického objemu**) vyjadřuje relativní změnu objemu realizované výměny zboží v běžném období proti základnímu období s vyloučením vlivu změn cen. **Deflátor vývozu, resp. dovozu** je podílem indexu vývozu, resp. dovozu v běžných cenách a indexu vývozu, resp. dovozu ve stálých cenách. **Směnná relace** je poměrem vývozních cen a dovozních cen.

* * *

Podrobnější informace o zahraničním obchodu lze získat v dalších publikacích ČSÚ vydávaných v česko-anglické verzi podle Katalogu produktů na rok 2012 v tematické skupině EKONOMIKA, podskupině Zahraniční obchod:

- 6008-12 „Zahraniční obchod České republiky v roce 2011“ – říjen 2012
a v tematické skupině VÍCETEMATICKÉ INFORMACE, podskupině Souhrnná data o České republice / Souborné informace:
- 1403-12 „Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje České republiky“ – čtvrtletně, 90. kalendářní den

Další údaje jsou zveřejňovány na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

- www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zo_se_zbozim_podle_pohybu_zbozi_preshranicni_statistika
- <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO> (databáze zahraničního obchodu se zbožím s daty od roku 1999)

Údaje za roky 1993–1998 jsou poskytovány pouze prostřednictvím Informačního servisu ČSÚ (**infoservis@czso.cz**).